توختى قاسىم خۇشال

جۇڭغارىيە مەرۋايىتى

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

توختى قاسم خۇشال

جۇڭغارىيە مەرۋايىتى

(شېئىرلار)

图书在版编目(CIP)数据

准噶尔的宝石/托合提·哈斯木著. 一乌鲁木齐:新疆人民出版社, 2005.11
ISBN7-228-09654-1

Ⅰ. 准… Ⅱ. 托… Ⅲ. 诗歌—作品集—中国—当代—维吾尔语（中国少数民族语言）Ⅳ. I227

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2005)第 131883 号

责任编辑:阿地力·阿布都沙拉木
责任校对:古丽夏尔·尼合买提
封面设计:艾克拜·萨力

准噶尔的宝石 （维吾尔文）
托合提·哈斯木 著

新疆人民出版社出版
(乌鲁木齐市解放南路 348 号 邮政编码:830001)
新疆新华书店发行
新华印刷厂印刷
889×1194 毫米 32 开本 8.375 印张 2 插页
2005 年 11 月第 1 版 2005 年 11 月第 1 次印刷
印数:1—3000

ISBN 7-228-09654-1 定价:12.00 元

مەسئۇل مۇھەررىرى: ئادىل ئابدۇسالام
مەسئۇل كوررېكتورى: گۈلشەھەر نېغمەت
مۇقاۋا لايىھىلىگۈچى: ئەكبەر سالىھ

جۇغغارىيە مەرۋايىتى

توختى قاسىم (خۇشال)

*

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى نەشر قىلدى
(ئۈرۈمچى شەھىرى جەنۇبىي ئازادلىق يولى №348)
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسى تارقاتتى
شىنجاڭ شىنخۇا باسما زاۋۇتىدا بېسىلدى
فورماتى: 1194×889، 1/32 مىللىمېتىر
باسما تاۋىقى: 8.375 قىستۇرما ۋارىقى: 2
2005 - يىل 11 - ئاي 1 - نەشرى
2005 - يىل 11 - ئاي 1 - بېسىلىشى
تىراژى: 1—3000
ISBN 7—228—09654—1
باھاسى: 12.00 يۈەن

نەشرىياتتىن

جۇڭگودىكى قەدىمىي نېفىتلىكلەرنىڭ بىرى بولغان مايتاغ نېفىت ـ خىمىيە رايونىدىكى كەڭ ئىشچى ـ خىزمەتچىلەر «ئىشچىلار شائىرى»، «بىزنىڭ شائىرىمىز» دەپ تەرىپلەپ كېلىۋاتقان شائىر توختى قاسىم (خۇشال) 1935 ـ يىلى 6 ـ ئاينىڭ 17 ـ كۈنى شىخو شەھىرىدە تۇغۇلغان. ئۇ باشلانغۇچ ـ ئوتتۇرا مەكتەپلەرنى يۇرتىدا تاماملاپ، 1950 ـ يىلى 7 ـ ئايدا ئۆلكىلىك 2 ـ دارىلمۇئەللىمىنگە ئوقۇشقا كىرگەن، 1952 ـ يىلى 9 ـ ئايدا خىزمەتكە چىقىپ، ئىلگىرى ـ كېيىن شىخو باشلانغۇچ مەكتەپ ۋە ئوتتۇرا مەكتەپلىرىدە ھەم مايتاغ 1 ـ باشلانغۇچ مەكتىپىدە ئوقۇتقۇچى بولغان. 1956 ـ يىلىدىن باشلاپ «شىنجاڭ نېفىتچىلىرى» گېزىتىدە تەھرىرلىك ـ مۇخبىرلىق خىزمەتلىرىنى ئىشلىگەن. ئاخىرى شىنجاڭ نېفىت تېخنىكومىدا مەمۇرىي خادىم بولۇپ ئىشلەپ، 1993 ـ يىلى پېنسىيىگە چىققان.

شائىر 1953 ـ يىلى تارباغاتاي گېزىتىدە ئېلان قىلغان «ۋەتەن ئوغۇل ـ قىزلىرى» دېگەن تۇنجى ئەسىرى بىلەن ئەدەبىي ئىجادىيەت ھاياتىنى باشلىغان. شۇنىڭدىن باشلاپ شائىرنىڭ 300 پارچىدىن ئارتۇق شېئىر، ناخشا تېكىستى ۋە لەپەرلىرى «تارىم»، «ئىلى دەرياسى»، «مايبۇلاق»، «شىنجاڭ گېزىتى»، «شىنجاڭ ئىشچىلار ۋاقىت گېزىتى»، «شىنجاڭ نېفىت گېزىتى» قاتارلىق مەتبۇئاتلاردا ئېلان قىلىندى. بىر قىسىم شېئىرلىرى «مايتاغ ناخشىسى»، «ئىزدىيار لىرىكىسى» قاتارلىق توپلاملارغا كىرگۈزۈلدى.

此为试读，需要完整PDF请访问： www.ertongbook.com

شائىر توختى قاسىم (خۇشال) نىڭ 70 يىللىق ھايات يولى، 52 يىللىق ئىجادىيەت مۇساپىسى نېفىتلىكلەر بىلەن چەمبەر-چاس باغلانغان بولغاچقا ، نېفىت يۇرتىنى كۈيلەشنى، نېفىت-خىمىيە ئىشچى - خىزمەتچىلىرىنى سۆيۈشنى ئىزچىل تەشەببۇس قىلىپ كەلدى ھەم ئۆزىمۇ ئەمەلىيەتتە شۇنداق قىلدى .

شائىرنىڭ شېئىرلىرى بەدىئىيلىك جەھەتتە تازا قىيامىغا يېتەلمىگەن بولسىمۇ، تىل جەھەتتە يېنىك، ئىخچام، راۋان، مەزمۇن جەھەتتە كەڭلىك ۋە چوڭقۇرلۇققا ئىگە بولۇپ، ئۇنىڭ-دىن بىر خىل ئىزدىنىش روھى گەۋدىلىنىپ تۇرىدۇ .

شائىر ئەسەرلىرى ئارقىلىق مايتاغ دىيارىنى، جۇڭغارىيە ئويمانلىقىنىڭ جەنۇبىي گىرۋىكىدە، ھەيۋەتلىك تەڭرىتاغنىڭ شىمالىي باغرىدا تىرىشىپ كۈرەش قىلىۋاتقان، گۈزەل ئارزۇ - ئارمانلار ئىستىكىدە ياشاۋاتقان ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ جۇشقۇن، بەختىيار ھاياتىنى مەدھىيلەپ، بىزنى ئىشچى - خىزمەتچىلەر بىلەن تېخىمۇ يېقىنلاشتۇردى. كىشىلىك مۇنا-سىۋەت، ئادەمىيلىك سۈپىتى، ۋىجدان، ساداقەت، ۋاپادارلىق ھەققىدە قەلەم تەۋرەتكەن شائىرنىڭ شېئىرلىرى كەڭ ئاممىغا دەرسلىك بولدى .

شائىر 70 يىللىق ھاياتىدا 52 يىل ئىزچىل قەلەم تەۋرىتىپ كەلدى، بۇنداق ئىزدىنىش روھىنى ھەممەيلەن ئۆگەنسەك بولى-دىغان، بولۇپمۇ ياش ئاپتورلىرىمىز ئۆرنەك قىلىدىغان روھتۇر .

بىز شائىرنىڭ 70 ياشقا تولغانلىقىنى تەبرىكلەش بىلەن بىرگە ئىجادىيەتلەرگە ئۇتۇق، مول مەزمۇن تىلەيمىز.

مۇندەرىجە

زامانەڭگە ھەشقاللا 1
ناغراڭنى چال 4
ئۆرلەيمىز تېخى 6
قىز بويىغا يەتكەندە 8
ياخشىلىق 10
ھىلەك 12
بىر دېۋەڭگە 16
ھەيرانمەن كارامىتىڭگە 17
قېنى مەن ئاڭلىغان كۈلكەڭ 19
ئالدىدا 21
جاھان رەپتارلىرىغا 23
ئىلتىجا 25
بەڭۋاشقا 27
سالام «ئىلى دەرياسى» 29
كۆڭۈل 32
سەپەر تەسىراتلىرى 34
نەۋرەمگە 36
مەجنۇنتالغا 38
كونا دوستۇمغا 39
ئۇيغۇر قىزىغا 41
ئالدامچىلار 43

يار دېگەن 45
بايرامدا 47
كەلسەڭ 49
سوۋغا 51
دېھقان قىزىمەن 53
تىلىكىم 55
ۋەدەڭدە تۇرالامسەن 56
بارىكاللا قاسىم ئىمىن 58
مانا بىز كوممۇنىستلارمىز 60
مەرھابا، سابا 62
ئاق خالاتلىق پەرىشتەم 64
قىسمەت 66
بالام بولساڭ 68
تۇرپان تەسىراتلىرى 70
تۇرمۇش چاقچىقى 75
بىر ياشقا 77
جۇڭغاردىكى مەرۋايىت 79
ئەۋلادقا 81
جۇڭغار قىزىغا 83
ئۇستاز 85
ئانامخان 87
نەۋرىلەر 88
سەن كىلەمسەن ـ بارايمۇ؟ 90
مايتاغ قىزى 91
ئانىلار تەرىپى 93

يامانغا بولما يانتاياق 96
مېھمان بوۋاي شادلىقى 98
ئىللەتنى تاشلىساق گۈللەيدۇ مىللەت 103
يار كۆلكىسى 107
زامان شادلىقى 108
توۋا 110
يىگىتكە 112
ئانامنى ئەۋلىيا دەيمەن 114
خىزىر خىتابى 116
ياق، دېسەم 117
ئوقۇمىساق بولمايدۇ 119
بىر كۆرۈپ 122
پارچىلار 124
سايرىدى خۇشال بۇلبۇل 129
يوق ئارمان يۈرەكلەردە 131
جەڭچى ناخشىسى 133
كەل باھار 135
كۈيچىلەرگە 137
كۆرۈنمىسەڭ بوپتىكەن 139
يول 140
بىر نادانغا 141
شاپىلاق 145
بالامغا خىتاب 146
ئىشچى شەنىگە 148
يىللار كۈلكىسى 151

خۇشالمەن پەرى خۇشچىراي 155
جەڭدىمەن 157
مېيىپ روھى پەلەكتە 159
ئۆمۈر ھۇزۇرى 161
قاراماي 163
ئادالەت خۇشتىرىدۇرمەن 165
كۆلۇشمەكتە بىر جۇپ بوۋاي 167
تاشلىدىم 170
رۇبائىلار 178
ھالال بول ئىنسان 187
خۇشال كۈلكىسى 189
ئادەمدەك ياشا 191
پەندىيات 193
يار 196
سۆيىمىسەڭ 198
ئاللانىڭ چاقچىقى 199
رەددىيە 200
قەنتتىن قەنتچىلەر تاتلىق 201
«مىس چوكانغا مەدھىيە» 203
نەۋرەمگە جاۋاب 205
ئۆلمەمدىمەن 206
قىلتاقچى قىزغا 210
شاماللار 211
مايتاغ بۇلبۇلى 213
چولپان كۆزۈڭگە 215

ئۆلپەتلەر 217
يېشىل يۇرت ناخشىسى 220
جاڭجال 221
جانجىگەر دوستۇم 223
ئەلۋىدا 224
بىلمەپتىمەن 226
خانتەڭرى قىزىغا 228
ئىتتىپاقلىق كۈچ 230
ئادەمگەرچىلىك 232
خىسلەت 234
«گۈناھىڭ» يوقمۇ 235
دىۋانىلەرگە 237
سېنى سۆيمەيمەن 239
نۇرۇزنامە 241
قەشقەر قىزىغا 244
مېڭىشىمغا قاراپ كۈلمە 245
قېچىپ يۈرمە 247
يەتمىش داۋان ئاشقاندا 249
گۈلچىراي زېمىن 256
لېي فىڭ روھىدىن 258

此为试读,需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com

✲ زامانەڭگە ھەشقاللا ✲

1

دېھقان سايدا ئاش تەرسە ،
ئىشچى تاغدا تاش تەرسە .
شۇمۇ لىللا ئىشمىكەن ،
خېنىم باغدا قاش تەرسە .

خېنىم ئويىنايدۇ تاش تەرمەك ،
بەگ كۆڭلىنى ئۆستۈرمەك .
كەمبەغەلگە باقىمۇ ،
ئېڭىزلىقتا باش تەرمەك .

خېنىمغا ماي گۆش كەلسە ،
بەگلىرىمگە تۆش كەلسە .
باللارغا نېمە كۈن ،
يانچۇغىمىز بوش كەلسە .

ئوڭدا ياتسا بەگ ـ غوجام ،
تاغار ـ تاغار ئاش كەلسە .
كېچە ـ كۈندۈز ئىشلىسەك ،
بىزگە تاياق ـ مۇشت كەلسە .

قېرى خوتۇن ، باللار ،
قۇتۇلمايتتى تاياقتىن .
قىلچە ئېۋەن چىقسىلا ،
كالتەك ، چوماق ، پالاقتىن...

2

ئەجەب زامان بوپتىكەن ،
ئۆتمۈش دېگەن كاساپەت .
كەلمەس ئەمدى مەڭگۈلۈك ،
ئۆتمۈشتىكى ئالامەت .

قۇياش چىقىپ زەپ چاغدا ،
ئامان قالدى جېنىمىز .

كومپارتىيەم بولمىسا ،
ئاقار ئىكەن قېنىمىز .

ئالتۇن قۇياش ماۋجۇشى ،
رەھمەت سىزگە يۈرەكتىن .
گۈڭشي قوينىدا ئەمدى ،
ياشىرىمىز بۆلەكتىن .

1956 ـ يىل ماي

❊ ناغراڭنى چال ❊

بولدى ھېيت ـ بايرام بۈگۈن ،
سۈناي بىلەن ناغراڭنى چال .
قىزىغاي بۇ بەزمىمىز ،
پوجاڭزا ئات جاڭجاڭنى چال .
بىرلىشىپ جىمىكى مىللەت ،
سىردىشىپ ئاچقاي كۆڭۈل .
قىزىغاي ساما ئۇسسۇلى ،
خۇش ناۋا سازىڭنى چال .

تەڭرىتاغدىن ھالقىغاي ،
نېفىتچىنىڭ خۇش چاقچىقى .
قالمىسۇن ئارمان دىلىدا ،
يايرىغاي موماىمۇ چال .

*

تۇرمۇشى بولدى باياشات ،
تولدى پۇلغا يانچۇقى .

مەئىشەتكە تولدى يۇرتۇم ،
سەنمۇ گۈشنان چاينىۋال .

چاينى قۇي ، سالغىن ناۋاتنى ،
ھەم شېرىن شېكەرنى سال .
دوست ئۈچۈن مەي تولدۇرۇلغان ،
ئەتىۋار جامىڭنى ئال .

*

دىل تۇتاشقاي بىر - بىرىگە ،
مەڭگۇ ئايرىلماس بولۇپ .
قوش يۈرەك دىلتارىغا ،
تەڭكەش قىلىپ دۇتارنى چال .

1957 - يىل ئۈرۈمچى

✲ ئۆرلەيمىز تېخى ✲

بىلسەڭ بىزنى دۇنيا ياخشى تونۇپ قوي ،
مانا بىز جۇڭخۇا ئوغۇل ـ قىزلىرى .
يېڭى دۇنيا يېڭى جۇڭگو ياسايمىز ،
ئاينى يۇلۇپ يۆتكەپ يەرگە يولتۇزنى .

تىلسىمات تاغلار ، بەڭۋاش دەريالار ،
كوماندىمىزغا سالىدۇ قۇلاق .
ھە ـ ھۇ ، دېگۈچە ھەيۋىمىزدىلا ،
سۇسىز تاشلاردىن بىنادۇر بۇلاق .

كۆكنىڭ قەھرىگە ئۆرلەيمىز تېخى ،
مارس ، ئۇرانغا سالىمىز سالما .
گەدەنكەش دېڭىز ـ ئوكيان ئۇستىگە ،
يەنتەيگە ئوخشىتىپ تېرىيمىز ئالما .

ئوكيانلار تەكتىدىن سۇزۇپ تاشپاقا ،
سامادا چالىمىز غەلىبە سازىنى .

此为试读,需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com